Internasjonal økonomi

Nå vokser verdensøkonomien raskere. I USA fortsetter den lange oppgangen, og Eurosonen har endelig begynt å hente seg inn igjen. I Asia viser kinesiske myndigheter seg standhaftige og holder vekstmotoren i gang. Likevel må de se seg forbigått av India, der økonomien vokser i et forrykende tempo. De kommende årene ser lyse ut for den globale økonomien.

I USA viser økonomien tegn til sterkere vekst. Høyere konsum og tiltakende investeringer i bedriftene bidrar til dette. Bedriftenes investeringer er sterkt preget av situasjonen i oljemarkedet. Etter oljeprisfallet i 2014, falt investeringene hos oljeprodusentene. Ved inngangen til 2017 snudde denne utviklingen, og oljeinvesteringene har steget med over 50 prosent fra andre halvår i fjor til første halvår i år. Til tross for at Trump sliter med å få godkjent sin annonserte skattereform, vil trolig forbruket og investeringene fortette å vokse. Dette bidrar til videre oppgangskonjunktur i statene.

Europa

Eurosonen begynner endelig å hente seg inn igjen. Alle landene i euroområdet opplever økt vekst, og særlig Spania imponerer med en samlet BNP-vekst på 10 prosent de siste tre årene. Sysselsettingsveksten har fått fotfeste, og bedriftene planlegger fortsatt økt sysselsetting. Eurosonen er nettoimportør av råvarer og har fått drahjelp av de lave importprisene. De lave rentene etter finanskrisen har bidratt til høy kredittvekst og en svak euro, noe som nå gir

Prognoser internasjonal økonomi (IMF)	2016	2017	2018	2019
USA	1.5	2.2	2.3	1.9
Eurosonen	1.8	2.1	1.9	1.6
Japan	1.0	1.5	0.7	0.8
Kina	6.7	6.8	6.5	6.3
India	7.1	6.7	7.4	7.8
Utviklingsland	4.3	4.6	4.9	4.9
Verden	3.2	3.6	3.7	3.5

økt vekstkraft. Den offentlige pengebruken har også fått utvidet spillerom og bidrar dermed også til veksten.

Tyskland står fremdeles sterkt i eurosonen, og økonomien forventes å vokse med 2,2 prosent i 2017. Til tross for dette er lønnsveksten fortsatt lav. En stadig økende andel av landets sysselsatte er ansatt på deltidskontrakter. Det er god grunn til å hevde at arbeidstakernes forhandlingsmakt er svekket, og det påvirker lønnsveksten. Konsekvensen er dempet konsumvekst, men på den andre siden gir dette et solid bidrag til å opprettholde landets konkurransekraft.

Storbritannia overrasker med høyere vekst enn antatt. Men turbulensen rundt Brexit har ført til økt usikkerhet og lavere investeringslyst, noe som trekker veksten ned. Motgiften har vært svært lave renter. Et svakt pund har også styrket bedriftenes konkurransekraft og landets økonomiske vekst.

Asia

Anslagene for Japans økonomiske vekst er oppjustert. Veksten forventes fortsatt å være moderat, men økonomien har fått et løft på grunn av økt finanspolitisk stimulans og eksport til Kina. Den aldrende og krympende befolkningen gir imidlertid stadig mer negative impulser til veksten. Private investeringer i forkant av OL-arrangementet i 2020 trekker i positiv retning, men effekten spises nok opp av påfølgende økt import.

Vekstmotoren Kina durer videre. IMF oppjusterer nå anslagene for veksten i Kina til 6,8 prosent i 2017. Staten øker pengebruken for å holde veksten oppe. Målet er en dobling av BNP fra 2010 til 2020. Et av midlene er investeringer i infrastruktur, også kjent under navnet One Belt – One Road- initiativet. Videre drives veksten av høye boliginvesteringer som følge av høy boligprisvekst. Overkapasitet i flere sektorer i økonomien og økende gjeldsgrad i både husholdninger og næringsliv, gjør at det fortsatt er en risiko for et brått omslag i økonomien.

India rager øverst på pallen av G20-økonomiene med en imponerende vekst på 7,1 prosent i fjor. Veksten holdes oppe av et høyt privat konsum, som har vært drevet av veksten i offentlige lønninger og pensjoner og økt lønnsomhet i landbruket. I november 2016 annonserte president Modi at 500- og 1000-rupisedlene skulle utgå som gyldig betalingsmiddel, og at utfasingsperioden kun skulle vare ut året. Tiltaket er ment å redusere den betydelige svarte økonomien i landet. Målet er å øke andelen som betaler inntektsskatt fra begredelige 2 prosent av befolkningen. Utfasingsperioden på 50 dager var svært kort i et land hvor en stor del av befolkningen ikke har tilgang til banktjenester. Et mulig bortfall av gyldig betalingsmiddel for alle disse menneskene trekker ned anslagene for konsumvekst.

Veksten for 2018 løftes av det nye skatteregelverket som ble innført i juli. Reformen reduserer transaksjonskostnadene innad i India, forenkler forretningsvirksomhetene og letter skattetrykket på småbedriftene. Slår prognosene til, havner landet nok en gang på topplassering i økonomisk vekst blant G20-landene.

Resten av verden

Den globale økonomien ligger an til å vokse med 3,6 prosent i år. Økte råvarepriser bidrar til høyere vekstanslag for de råvareproduserende utviklingsøkonomiene. Konjunkturoppsvinget i vestlige økonomier og i Kina ser ut til å fortsette de kommende årene. Dermed kan eksporten fra fremvoksende økonomier vokse videre.

Russisk økonomi hemmes fortsatt av internasjonale sanksjoner. Landet opplevde så vidt positiv vekst igjen på tampen av fjoråret og ligger nå an til en vekst på 1,8 prosent. Veksten er imidlertid skjør og avhengig av økt oljepris.

Brasil preges av politisk uro, hvor arbeidsmarkeds- og pensjonsreformer nå synes mindre sannsynlig. Usikkerhet rundt reformene bidrar til å dempe investeringene på kort og mellomlang sikt.

Gnisningene mellom Nord-Korea og USA har tilspisset seg det siste året. Sannsynligheten for krig er lav, men dersom konflikten mot formodning skulle føre til kamphandlinger, vil dette påvirke den globale økonomien. Nabolandet Sør-Korea vil bli hardest rammet. Begrensede transportruter til sjøs, risikopåslag i finansmarkedene og svekket forbrukertillit vil dempe etterspørselen i landet. En tilsvarende utvikling er mulig for Japans økonomi, og med en storskala konflikt vil også Kina bli rammet. For USA sin del vil økte krigskostnader bidra til å øke utenlandsgjelden, noe som kan begrense USAs handlingsrom på sikt.

Skiftende skydekke for nordnorsk økonomi

Utviklingen i nordnorsk økonomi har lenge vært en solskinnshistorie. I de kommende årene vil økonomien fortsatt vokse raskere enn nasjonalt, men veksten vil nå bare ligge et lite skritt foran resten av landet. Tre mørke skyer demper de tidligere så lyse utsiktene for landsdelen. Kapasitetsbegrensninger i sjømatproduksjonen, lufthavninfrastrukturen og arbeidstilbudet hindrer videre vekst. Men nordlendinger er vant til raske værskifter, og med riktig satsing kan problemene løses.

De nordnorske husholdningenes konsum har hatt en redusert vekst siden slutten av 2016. Den imponerende omsetningsøkningen i varehandelen fra 2015 og 2016, er nå normalisert og på samme nivå som nasjonalt. Husholdningenes inntekter økte mer i Nord-Norge enn i resten av landet i perioden 2013-2015. I 2016 økte de med 7,8 prosent (målt gjennom skatteinntekter til kommunene), og da noe lavere enn på landsbasis.

Gjennom lavkonjunkturen var sysselsettingsveksten høyere i Nord-Norge enn nasjonalt, men nå er potensialet for videre vekst mindre. Det er rett og slett for få folk å ta av, samtidig som arbeidsledigheten ikke kan bli stort lavere. Med et slikt press i arbeidsmarkedet, må lønningene

Nord-Norge	2016	2017	2018	2019
Privat konsum	2.0	2.0	2.5	2.5
Konsum i offentlig forvaltning	1.7	2.5	2.0	2.0
Brutto investeringer i fast realkapital	6.8	5.0	2.0	2.0
Eksport til utlandet	3.0	2.5	2.0	2.0
Import fra utlandet	4.0	3.0	2.3	2.0
Eksport til resten av landet	1.9	2.0	2.0	2.0
Import fra resten av landet	3.0	3.0	2.3	2.0
BNP (verdiskaping)	2.0	2.1	2.0	2.3
Sysselsettingsvekst	0.9	0.5	0.5	0.5
Registrert ledighet, NAV	2.5	2.5	2.5	2.5

forventes å øke markant i de delene av økonomien der lønnsveksten først og fremst styres lokalt.

Boligprisene faller nå. September var sjette måned på rad med fall, men årsveksten er fremdeles så vidt positiv. I Nord-Norge som helhet har prisveksten bremset kraftig opp, og Tromsø og Bodø opplever prisfall. Det er grunn til å forvente en reduksjon på opptil 5 prosent i Nord-Norge, før prisene stabiliserer seg fra og med annet halvår i 2018. Prisfallet vil etter all sannsynlighet ikke bli like sterkt i nord som i sør.

Forventninger om høyere lønnsvekst gjør at husholdningene i landsdelen tror på en solid konsumvekst ut 2018, om lag på linje med resten av landet.

Investeringer

Investeringsveksten i Nord-Norge var kraftig i 2016 og fortsatte inn i 2017, først og fremt på grunn av høy igangsetting av nye boligprosjekter. En rekke av prosjektene har aktiviteter gående langt inn i 2018, men ifølge SSB er ikke byggenæringens ordrereserver slik de har vært. Med et fall i boligprisene må vi forvente at boliginvesteringene vil gå ytterligere ned også i Nord-Norge.

I anleggsnæringen, hvor bygging av vei og annen infrastruktur styrer aktivitetene, er ikke bildet like dystert. Her er ordrereservene på vei opp, og en ambisiøs nasjonal transportplan sikrer at veksten fortsetter i samme tempo de neste årene.

I Nordland planlegges det flere vann- og vindkraftutbygginger. Energiselskapene Fortum og Nordkraft har inngått store avtaler om videre vindkraftsatsing i Ofoten og Vesterålen, og Eolus Vind Norge AS har fått konsesjon til bygging av Øyfjellet vindkraftverk ved Mosjøen. Dermed vil kraftsiden bidra til å trekke opp de samlede investeringstallene de neste årene.

Leverandørindustrien i Nord-Norge sliter fortsatt, men i følge analysen «Levert», forventes det bedre tider til neste år. I olje- og gassektoren arbeides det aktivt med utbyggingsløsninger for Johan Castberg-feltet i Barentshavet.

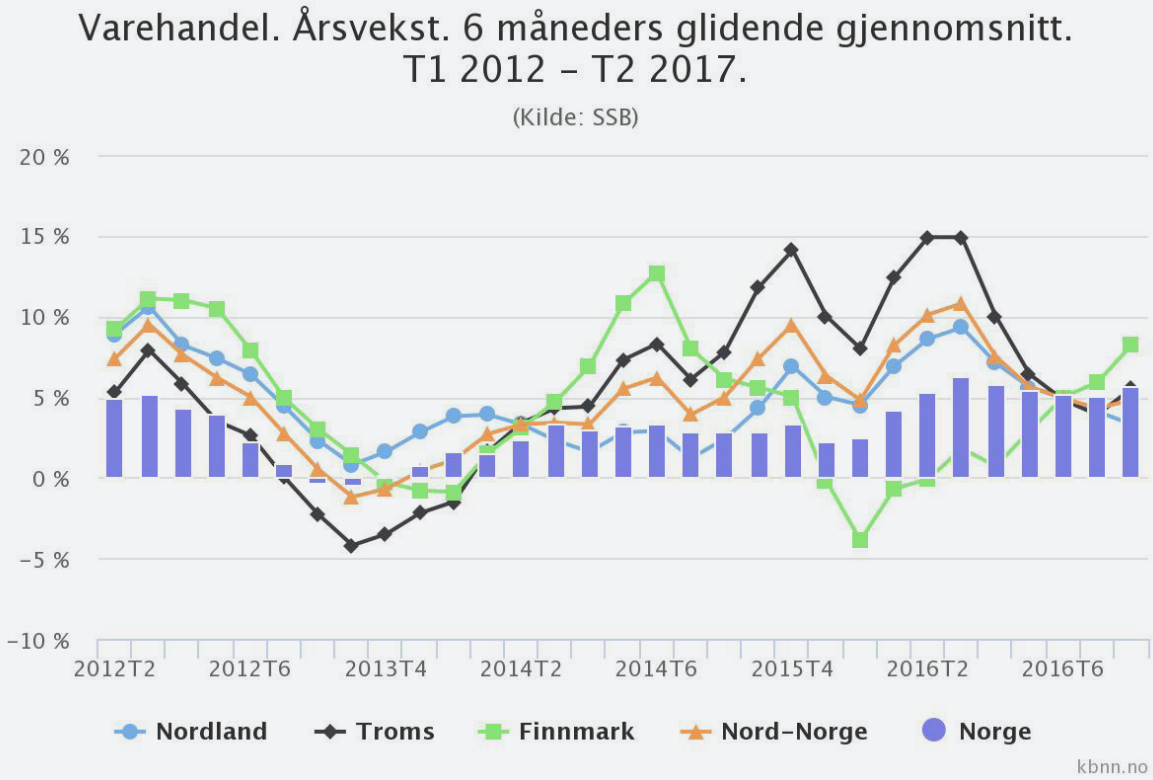

Det er likevel liten grunn til å forvente at de store prosjektene lengst nord vil påvirke investeringene på landsiden i særlig grad før i 2020.

Det er først og fremst forventet lønnsomhet som styrer bedriftenes investeringsplaner. I følge Norges Banks regionale nettverk, forventer bedriftene i Nord-Norge svak vekst i investeringene Samlet sett må det derfor forventes at investeringsveksten skal ned fra fjorårets høye nivå, og at den blir på 2 prosent neste år. Fallende boligpriser vil påvirke investeringsveksten de kommende årene, men investeringer i kraftforsyning og oljenæringen vil dempe oppbremsingen. KB forventer en vekst på 2 prosent også i 2019.

Eksport

Nordnorske eksportører nyter godt av fordelaktig prisutvikling på sine varer. Verdien av nordnorsk vareeksport var 9 prosent høyere i årets første åtte måneder enn i samme periode i fjor. Dette handler mest om god prisutvikling og mindre om volumvekst. Samlet sett tror KB på en nordnorsk eksportvekst på 2,5 prosent i år, målt i faste priser. Eksportører vil oppleve større etterspørsel fra Europa, men uten bedre kapasitet kan ikke volumene øke noe særlig. Med en sterkere krone fremover, kan vi forvente at veksten vil reduseres til omtrent 2 prosent. At oppbremsingen ikke blir større, skyldes de optimistiske forventningene til turistnæringen.

Nærmere om viktige eksportnæringer

Sjømat

Verdien av sjømateksporten fra Nord-Norge økte med hele 22,5 prosent i 2016. I årets første 8 måneder har veksten fortsatt, men da kun med 6 prosent. Næringen nyter fortsatt godt av høye priser på oppdrettslaks og fersk hvitfisk, men pristrenden for laks peker nedover.

I nord sliter sjømatnæringen med å øke volumene. Det gjelder særlig innenfor oppdrett, men også kyst- og havfisket slet og hadde nullvekst i leveransene til nordnorske fiskemottak i 2016. Fram til oktober i år har det vært en volumøkning på 8 prosent for landet totalt sett. Det er særlig fiske av kolmule, sild og tobis som trekker opp, men seifisket har også vært godt. Det er grunn til å tro at volumveksten har vært god også hos nordnorske fiskere.

Innenfor oppdrett er det ingen vekst å spore. I 2016 var det nullvekst i produksjon av laks og ørret i Nord-Norge, og for landet som helhet har produksjonen i årets første 40 uker også vært uendret fra samme periode i 2016.

Behovet for å bekjempe lakselus begrenser utsiktene for økt produksjon. Luseproblemet har bidratt til stopp i konsesjonstildelingen, men Fiskeridirektoratet åpnet for å søke om utviklingstillatelser i november 2015. Av de nærmere 40 søknadene om utviklingstillatelser, har kun fem fått tilsagn. To av disse er i Nord-Norge. Nordlaks Oppdrett AS har fått 10 tillatelser med total produksjonsmengde på 7800 tonn for sitt oppdrettskonsept til havs, kalt Havfarm. Volumet tilsvarer 3 prosent av det som ble produsert i Nordland i 2016, og er den største tildelingen av utviklingskonsesjoner. De nye teknologiene med lukkede anlegg og nedsenkede merder er fortsatt på utprøvingsstadiet, men det er gode nyheter at Nord-Norge leder an i utviklingen.

Ut 2019 kan vi ikke forvente særlig endring i sjømatvolumene fra Nord-Norge. Sjømatprisene vil sannsynligvis holde seg høye noen år, men ikke på de nivåene man har hatt de seneste årene. Både prisen på hvitfisk og rødfisk har vist en svakere utvikling i senere tid. Samtidig vil noe høyere økonomisk vekst, både i Europa og globalt, trekke prisene opp. Dermed er det sannsynlig at også verdien på sjømateksporten vil oppleve nullvekst ut 2019.

Turisme

Nordnorsk reiselivsnæring er i sterk vekst. Med unntak av en liten nedtur i 2013, har antall overnattinger steget med godt over 10 prosent hvert år Dette er jevnt over høyere enn på landsbasis. I 2016 økte antall overnattinger for utlendinger med 21 prosent. Fjorårets vekst i Nord-Norge var ikke annet enn imponerende og endte 11 prosentpoeng høyere enn på landsbasis. Veksten for 2017 ser ikke like kraftig ut for Nord-Norges del. I årets første åtte måneder økte antall overnattinger for utlendinger med 2,5 prosent, sammenlignet med samme periode i fjor.

Spesielt i Troms er veksten sterk, med 3 ganger så mange utenlandske overnattingsdøgn som for 10 år siden. Boomen kan i stor grad tilskrives økt vinterturisme og suksess

med opplevelser for Nordlys-turister. Den høye veksten i Troms indikerer et stort potensial også i Nordland og Finnmark. Lofoten har blitt et trekkplaster og får mye oppmerksomhet internasjonalt, men også nærliggende områder som Vesterålen og Steigen, har store muligheter for vekst. Med en ny og bedre flyplass i Mo i Rana, vil også Helgeland kunne forberede seg på en solid økning i antall besøkende i årene som kommer.

Bedre tider i den globale økonomien, og spesielt i Europa, taler for at denne trenden vil fortsette. Reiselivsnæringen er imidlertid svært sensitiv for prisendringer. En sterkere norsk valuta og økt moms, som er meldt i Statsbudsjettet for 2018, kan få konsekvenser for næringen. Den svake veksten så langt i år tyder på at tilstrømningen vil avta de kommende årene. Begrenset tilgjengelighet og dyre flybilletter tilsier også at etterspørselen etter nordnorske reiselivstjenester ikke vil kunne vokse i samme tempo som før. Likevel forventer KB en årlig økning i nordnorsk reiselivseksport på opp mot 5 prosent de neste årene, men at veksten vil avta. Norske turisters konsumvekst i nord vil ligge godt under halvparten av dette.

Metaller

Nord-Norge eksporterte metaller, kjemiprodukter og bearbeidede varer for nærmere 12 milliarder kroner i 2016. Dette er en nedgang fra året før, noe som skyldes et prisfall på 8 prosent på disse typene produkter. At kinesiske leverandører har kommet på banen, er med på å presse lønnsomheten ned.

Ifølge Indeks Nordland ligger metallprodusentene på kapasitetsgrensen, og skal næringen vokse må investeringene øke. Tegn på redusert lønnsomhet er ikke det beste utgangspunktet for å øke investeringene, men flere nye prosjekter er likevel i startfasen. I Narvik vurderes bygging av et stålverk, og i Glomfjord jobbes det med å etablere en magnesiumfabrikk. Elkems overtakelse av Fesil Rana Metall kan by på nye muligheter, og Glencore Manganese i Mo i Rana har investert i ny teknologi som øker deres kapasitet. I tillegg kan SSB rapportere om en liten stigning i antall ansatte i metallindustrien i Nord-Norge.

I sum peker dette i retning av at industriens kapasitet økes de neste årene, og KB anslår en volumøkning på 2 prosent per år de neste 2 årene hvor nærmest alt går til eksport.

Andre næringers vekstutsikter

Mineralnæringen

Mineralnæringens bidrag til nordnorsk økonomi har vært på vikende front de siste årene. Sysselsettingstallene for 2016 viser en nedgang på 3 prosent. Men noen nyheter skaper grobunn for optimisme.

I 2016 fikk Elkem godkjenning for utvinning av kvarts i Nasafjell i Rana kommune. Nasafjell regnes for å være ett av Nord-Europas største og viktigste gangkvartsfelter, estimert til å være 10 ganger større enn andre kjente forekomster i Norge. Elkem vurderer å bruke en del av denne kvartsen til produksjon av silisiumprodukter ved Elkem Salten i Sørfold. Selskapet jobber nå med knytte nødvendig infrastruktur til feltet og anslår en oppstart av produksjonen tidligst i 2020.

Ett år etter konkursen i Sydvaranger Gruve åpnes gruvegangene igjen. Etter flere måneder med vedlikehold av utstyret i gruven, annonserer eier Felix Tschudi at selskapet nå starter opp igjen med begrenset drift.

Ifølge IMF vil verdensmarkedsprisene på aluminium og jernmalm forbli lave en stund. Global satsing på fornybar energi kan likevel gi økt etterspørsel etter nordnorske mineraler.

Offentlig sektor

Statsbudsjettet for 2018 inneholder flere gode nyheter for Nord-Norge. Regjeringen foreslår at den differensierte arbeidsgiveravgiften for transport- og energibedrifter gjeninnføres. Det skal bygges veier for 3,1 milliarder i landsdelen, og et nytt senter for hav og arktiske spørsmål er foreslått opprettet i Tromsø. Regjeringen melder også om satsinger for økt tilstedeværelse av forsvaret i nord, med etablering av et jegerkompani ved Garnisonen i Sør-Varanger, anskaffelsen av kampluftvern til Hæren og oppstart av å bygge opp Evenes som base for maritime patruljefly og operasjonsbase for F-35 kampfly. Regjeringen forslår også å fjerne kommunenes mulighet til å legge eiendomsskatt på såkalte «verk og bruk». Det åpner blant annet for at utenlandske dataselskaper igjen kan rette sine øyne mot trygg tilgang på rimelig kraft og vannkjøling for storskala datasentre.

Veksten i offentlig konsum var relativt svak i 2016. I år ser veksten ut til å øke, men med gjenvalgt borgerlig regjering tror KB på en reduksjon i regionale overføringer til landsdelen. Sektoren står stadig for en betydelig andel av nordnorske sysselsatte, og i 2016 var sysselsettingsveksten fremdeles høyere enn i privat sektor. Lav befolkningsvekst og muligheter for reduksjon i statlige

overføringer, kan føre til at offentlig sektor blir av mindre betydning i Nord-Norge fremover. KB tror på 2,5 prosent vekst i offentlig konsum i år, og 2 prosent de kommende årene. Dette er lavere enn den nasjonale veksten.

Sysselsetting, ledighetstall og demografi

Etterspørselen etter arbeidskraft har lenge vært høy i Nord-Norge. Sysselsettingsveksten var nærmere 1 prosent i 2016, mot knappe 0,2 nasjonalt. Ledigheten i nord har vært lavere enn i landet som helhet, og har falt gjennom hele 2016 og 2017. Nytt av året er at også de nasjonale ledighetstallene har bedret seg.

Samtidig er befolkningsveksten i Nord-Norge svak. Siden arbeidsledigheten er svært lav, gjør den svake befolkningsveksten det vanskelig å holde sysselsettingsveksten oppe. KB tror derfor at sysselsettingsveksten i landsdelen vil falle til 0,5 prosent per år de kommende årene. Mangel på arbeidskraft setter tydelige begrensninger for videre økonomisk vekst.

For en mer inngående analyse av arbeidsmarkedet og befolkningsutviklingen i Nord-Norge, les KBs siste spesialutgaver om arbeidsmarkedet og demografi.

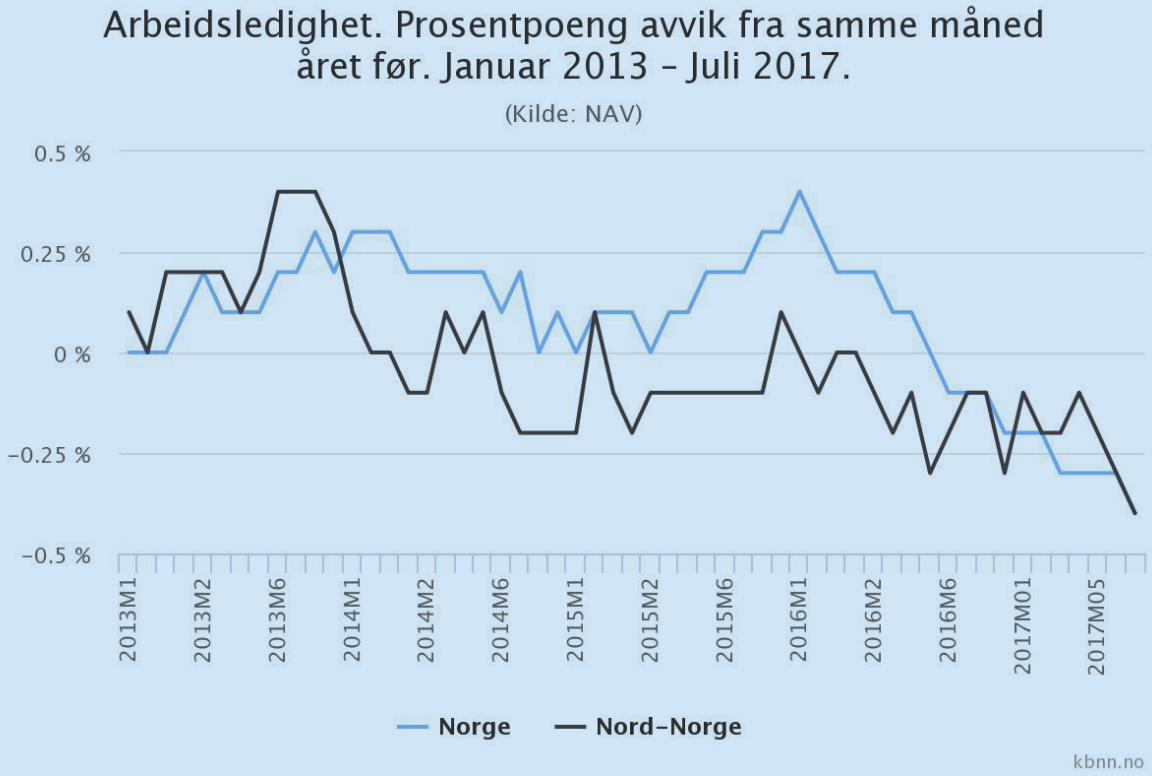

Norsk økonomi

Norsk økonomi preges nå tydeligere av oppgang. Etter en svak utvikling de siste årene, har konsumet i husholdningene satt ny fart. Dette vil resultere i en BNP-vekst på linje med EU-landene de neste to årene. Investeringene er det derimot stor usikkerhet rundt. Et større fall i boligprisene kan slå ut i kraftige kutt i boliginvesteringene i 2018. Samtidig venter vi på ny vekst i oljeinvesteringene, men spørsmålet er hvor lang tid det tar før de kommer.

Økte lønninger setter fart på konsumet

Den private konsumveksten ser ut til å ta seg opp igjen, etter et svakt 2016. Dette skyldes forventninger om økt lønnsvekst, utsikt til fortsatt lave renter og en noe sterkere krone. Veksten vil trolig holde seg stabil de kommende årene, men et stort usikkerhetsmoment er boligprisene. Dersom prisfallet blir betydelig, vil det påvirke husholdningenes forbruk negativt.

Mange faktorer, som høyt prisnivå, stor tilgang på nye boliger, strengere regler for tildeling av boligkreditt, mange usolgte enheter og psykologien i boligmarkedet trekker i retning av at prisene vil fortsette å falle markant. På den annen side gir lave renter, lav ledighet og utsikter til høyere lønninger mindre grunn til å frykte et priskrakk. Etter årtusenskiftet har vi sett flere perioder med små prisfall. Når det begynner å falle, leder ikke psykologien nødvendigvis til kraftigere fall.

	SSB	Prognoser Menon		
	2016	2017	2018	2019
Privat konsum	1.5	2.5	2.5	2.5
Konsum i offentlig forvaltning	2.1	3.0	2.5	2.5
Brutto investeringer i fast realkapital	-0.2	3.7	0.9	2.1
Eksport til utlandet	-1.8	3.3	1.5	1.5
Import fra utlandet	2.3	4.0	2.5	3.0
BNP Fastlands-Norge (verdiskaping)	1.5	1.7	2.1	2.0
Syssel-settingsvekst	0.3	0	0.5	1.0

KB forventer ikke et krakk i markedet, men at boligprisene vil fortsette å falle i første halvår i 2018 – med mellom 5 og 10 prosent fra dagens nivå – for deretter å ligge stabilt ut 2019.

Kutt i pengebruken blir vanskelig med mindretallsregjering

Lavere oljeinntekter og en strengere handlingsregel krever en mer begrenset utgiftsvekst i staten. Årets budsjettforslag viser at regjeringen tar dette seriøst. KB tror likevel at dette i praksis blir en krevende øvelse for regjeringen, fordi den i mindretall må slakke på kravene og ofre noe gjennom økte utgifter for å få gjennom budsjettet. KB forventer totalt sett en noe svakere vekst i offentlig konsum enn i valgåret 2017, men likevel på stabile 2,5 prosent de kommende årene.

Helomvending i investeringene

Investeringsfallet i petroleumssektoren er i ferd med å dempes. Andre kvartal 2017 var det første på tre år med positiv vekst. Boliginvesteringene har imidlertid holdt den samlede investeringsveksten oppe de siste årene, og det siste året har også næringsinvesteringene i fastlandsøkonomien tiltatt.

For neste år forventer KB at boliginvesteringene vil falle, og at veksten i næringsinvesteringene avtar noe. Opphentingen i oljeinvesteringene har så langt vist seg å være en saktegående affære. Det er stor usikkerhet knyttet til når nye oljeinvesteringer vil være med å prege bildet. KB tror at bidraget først blir synlig i 2019.

2018 blir med andre ord et svakt investeringsår. Offentlige investeringer og investeringer fra næringslivet sørger for en svak, men positiv investeringsvekst neste år, til tross for fallende boliginvesteringer.

Eksporten henter seg inn igjen

Utenrikshandelen har blitt betydelig svekket av oljeprisfallet. I 2016 eksporterte Norge 1,8 prosent færre varer og tjenester enn året før.

2017 ligger an til å bli et atskillig bedre eksportår for Norge. Årsaken er den økonomiske veksten internasjonalt som bidrar til økt etterspørsel etter norske varer og tjenester, og at kronekursen har vært relativt svak gjennom året. Eksporten av olje og gass økte med over 2 prosent i andre kvartal. Samlet bidrar dette til at KB tror på en total eksportvekst på 3,3 prosent i år.

I 2018 og 2019 vil kronen trolig styrke seg i takt med at norsk økonomi går bedre, noe som vil være med på å trekke veksten ned. Først når det store feltet Johan Sverdrup begynner å produsere, vil eksporten av olje og gass øke markant. Dette vil trolig skje sent i 2019.

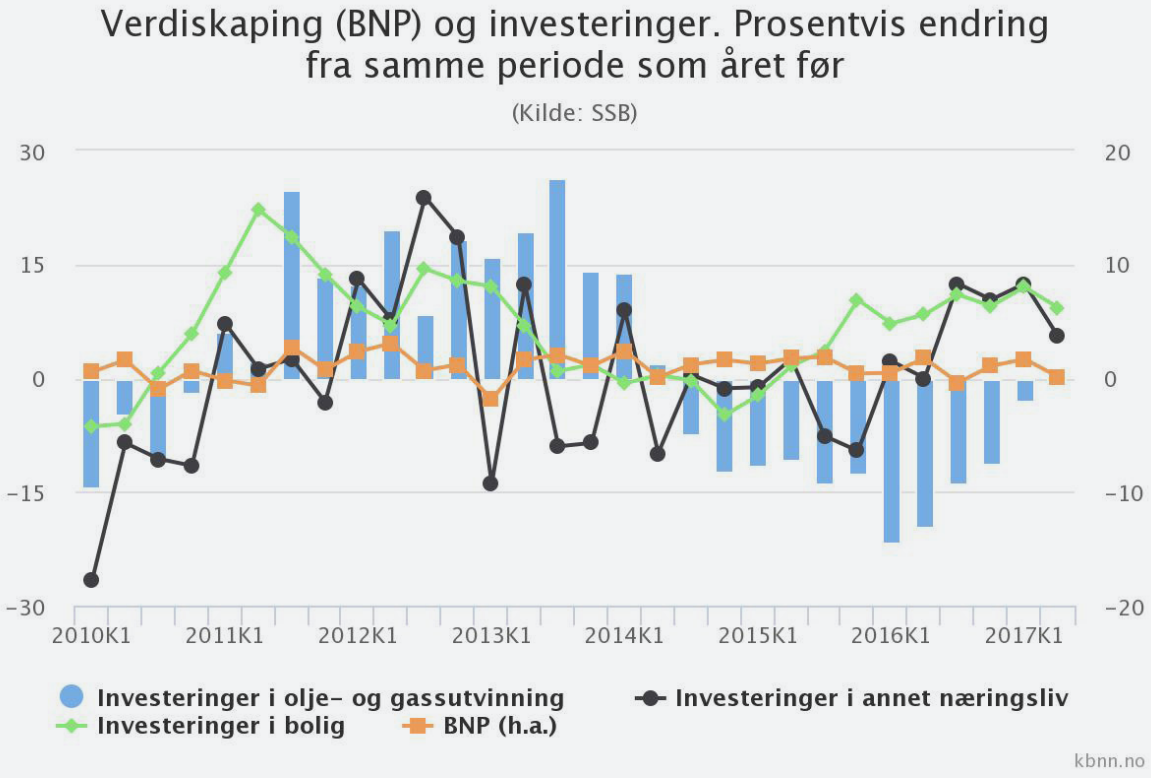

Investeringstellingen 2017

Vi har identifisert 718 investeringsobjekter som sammen med boliginvesteringene utgjør 735 milliarder kroner frem til og med 2025. Dette er et høyere anslag enn fjorårets estimat wfor denne perioden.

Investeringslysten tiltar i Nord-Norge

På fastlandet bidrar boligbyggingen til å holde investeringene oppe, men også andre i privat sektor og det offentlige har store prosjekter på gang. Bare boliginvesteringene er estimert til 222 milliarder kroner i Nord-Norge over perioden, og hele 50 prosent av dette skal realiseres i Nordland.

De største investeringene på til sammen 310 milliarder kroner, vil komme på sokkelen. De er hovedsakelig knyttet til drift, modifikasjoner og utbygginger av satellittfelt på Asta Hansteen, Norne, Skarv, Goliat og Snøhvit. I tillegg er det planlagt investeringer på de nye feltene Johan Castberg, Alta/Gohta, Wisting og i Barentshavet sørøst. Det ligger også inne noe investeringer i tilknytning til en ny oljeterminal på Veidnes i Nordkapp kommune.

Investeringsaktiviteten knyttet til drift og utbygging på disse prosjektene, er estimert til 50 milliarder kroner per år frem til 2020, med en økning til 70 milliarder kroner etter 2020.

	SSB	Prognoser Menon		
	2016	2017	2018	2019
Privat konsum	1.5	2.5	2.5	2.5
Konsum i offentlig forvaltning	2.1	3.0	2.5	2.5
Brutto investeringer i fast realkapital	-0.2	3.7	0.9	2.1
Eksport til utlandet	-1.8	3.3	1.5	1.5
Import fra utlandet	2.3	4.0	2.5	3.0
BNP Fast-lands-Norge (verdiskaping)	1.5	1.7	2.1	2.0
Syssel-settingsvekst	0.3	0	0.5	1.0

Investeringer 2017

Kartleggingen er utført i perioden september - oktober

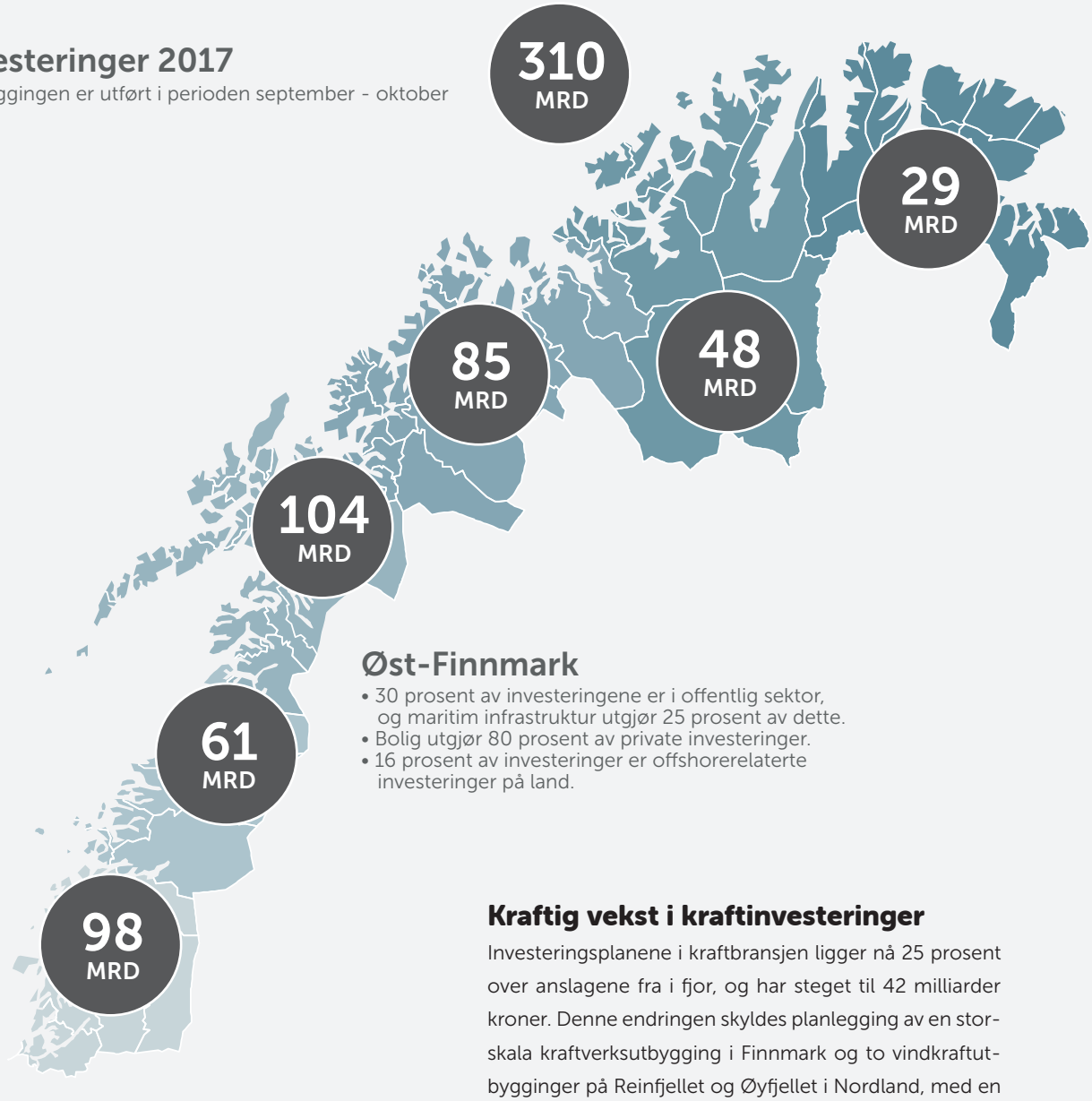

Øst-Finnmark

- 30 prosent av investeringene er i offentlig sektor, og maritim infrastruktur utgjør 25 prosent av dette.
- Bolig utgjør 80 prosent av private investeringer.
- 16 prosent av investeringer er offshorerelaterte investeringer på land.

Kraftig vekst i kraftinvesteringer

Investeringsplanene i kraftbransjen ligger nå 25 prosent over anslagene fra i fjor, og har steget til 42 milliarder kroner. Denne endringen skyldes planlegging av en storskala kraftverksutbygging i Finnmark og to vindkraftutbygginger på Reinfjellet og Øyfjellet i Nordland, med en total kostnad på 8 milliarder. I Nordland planlegges det også nettutbygginger for opp mot 11 milliarder kroner frem mot 2025.

Nå skal det investeres i flyplasser

Innen 2025 skal det bygges flyplasser, veger, jernbane og annen infrastruktur for 63 milliarder i Nord-Norge. Det største prosjektet er den nye flyplassen i Bodø til en kostnad på 5 milliarder kroner. Prosjektet innebærer at dagens flystripe skal flyttes 900 meter lenger sør for å frigi arealer til å bygge en helt ny bydel der flystripen ligger nå. Bygging av ny flyplass i Rana og kampflybase på Evenes er også finansiert i denne perioden.

Flere store vegprosjekter skal også realiseres. De større utbyggingene vil komme på strekningen Tjeldsund – Gullesfjord - Langvassbukt, Europaveg 10 Hålogalandsvegen og E6 Helgeland Sør. På jernbanesiden skal det gjøres utbedringer og etableres dobbeltspor på Ofotbanen.

Offentlig-, privat- og offshoreinvesteringer

- Investeringene på sokkelen utgjør størst andel av investeringer i Nord-Norge.
- Forventningene til aktivitetsnivået er basert på prognosene fra Petro Foresight 2030
- Vi estimerer boligbygging for 222 milliarder kroner de kommende årene.
- Flere kraft- og veginvesteringer samt offentlige bygg, som Bypakke Bodø og felles sykehus på Helgeland, trekker opp nivået på investeringene i offentlig sektor.

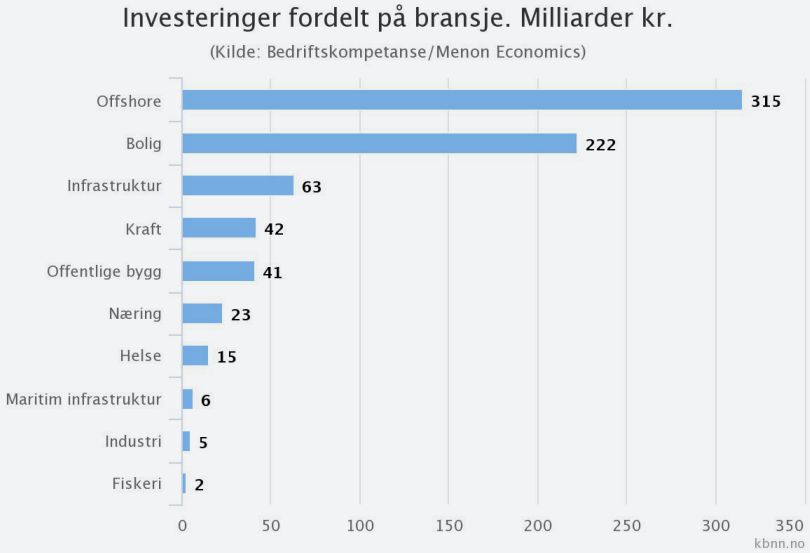

Investeringer som er under utredning, som er vedtatt eller igangsatt
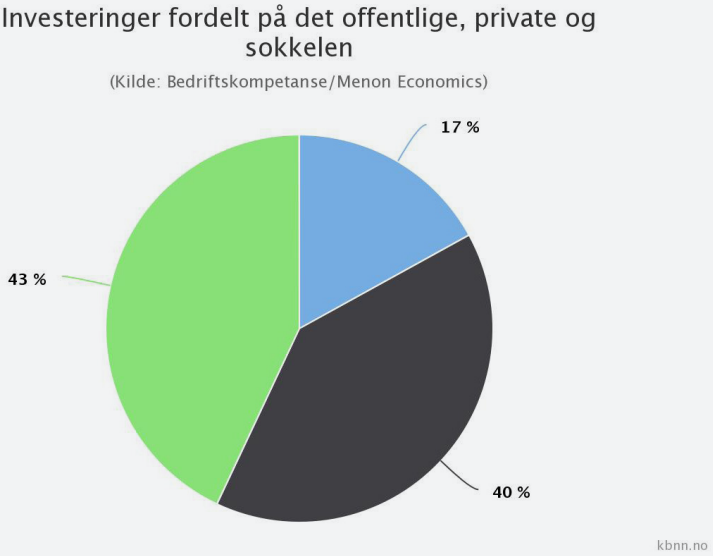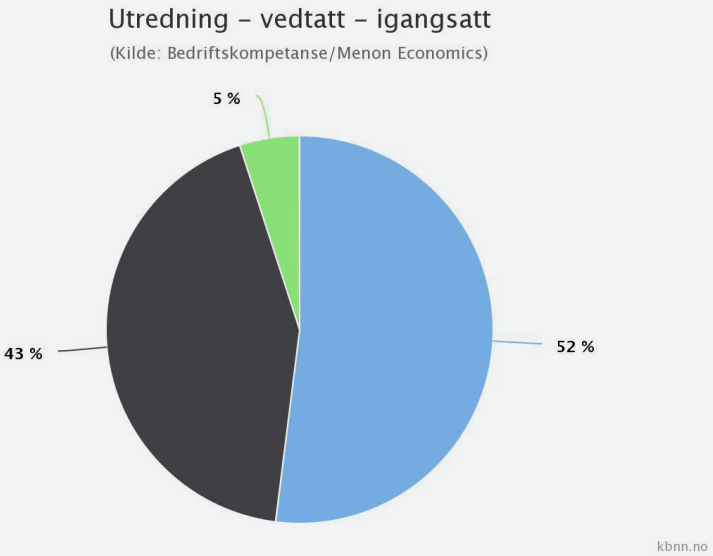
- Grunnet usikkerhet knyttet til finansiering og endrede konjunkturer, hefter det stor usikkerhet rundt oppstarts- og avslutningstidspunkt for flere av prosjektene. Enkelte av dem vil nok aldri bli igangsatt. Det knyttes størst usikkerhet til offentlige investeringer i infrastruktur, helse og bygg, kommunale investeringer og boliginvesteringer.
- Halvparten av de kartlagte investeringene er ikke vedtatt. De er typisk i utredningsfasen.
- Igangsatte prosjekter utgjør en liten andel, fordi de er tidligere kartlagte investeringer som kun er virksomme i starten av analyseperioden.